

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:00 uur d.d. 24 februari – 12:00 uur d.d. 25 februari

5.1.2e

Directie Communicatie Vragen? Mail naar

5.1.2e

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Nederlanders ziek door Covid-19 	<ul style="list-style-type: none"> Familie en vrienden getroffen Zorgpersoneel Gereformeerde en antroposofische bewoners van verzorgingstehuizen 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Belangenorganisaties NU'91, V&VN, Verenso, Ieder(in)

Samenvatting

- Nu het mooie weer blijft aanhouden en de rek om ons aan de maatregelen te houden er steeds verder uit gaat, geven de kranten volop aandacht aan de drukte in de parken die daar een gevolg van zou zijn; 'Geest uit de fles' (voorpagina De Telegraaf), 'Lenteweer lokt Nederland naar te volle parken' (AD), 'Stadsparken in diverse steden ontruimd om drukte' (NRC), 'Met paraplu als windscherm is het genieten van de winterzon' (de Volkskrant), 'De moed erin houden in het park' (Trouw) en 'Politie sluit overvolle parken in Tilburg en Amsterdam' (FD). Zo stonden in het Vondelpark gisteren naar schatting 3.000 mensen dicht bij elkaar en zonder mondkapjes op. Ook in het Tilburgse Spoorpark en Nijmeegse Kronenburgerpark was het te druk en samen met het Vondelpark werden deze 'schoongeveegd'. Ook in Groningen en Maastricht was het te druk en moest er door handhavers worden opgetreden. In Utrecht was het ook druk in de parken, maar bleef het beheersbaar en werd er rekening gehouden met de afstandsregels.
- Terwijl Nederland dus volop genoot van het mooie weer, vond parallel het coronadebat in de Tweede Kamer plaats om te verdedigen hoe het kabinet denkt de geest juist (weer) in de fles te krijgen. Het AD stelt dat 'het kabinet al slalomend improviseert naar 'de eindstreep' van de crisis, met de routekaart als beperkt houdbaar houvast in de ene hand, de priksput in de andere'. Volgens NRC kroop premier Rutte in zijn rol als crisismanager en kwam hij niet echt in de problemen en stelt De Telegraaf dat de Kamer berust in het besef dat het virus een kwelgeest blijft. De Volkskrant zegt dat het kabinet niet voor het eerst 'balanceert op het slappe koord' tussen het terugdringen van het virus en het beperken van de sociale, psychologische en economische gevolgen van de aanpak. De discussie daarover wordt in het land, maar ook in het kabinet, sinds enkele weken met steeds meer 'vuur' gevoerd.
- Uit een rondgang van Trouw langs tientallen instellingen blijkt dat veel gereformeerde bejaarden zich niet laten vaccineren. De vaccinatiegraad van zo'n 50 tot bijna 60% ligt wel hoger dan de vaccinatiegraad bij de griepvrij. Bij antroposofische instellingen zijn de vaccinzorgen minder en is de bereidheid om te vaccineren groter.
- Ieder(in)-directeur Illya Soffer uit kritiek n.a.v. de brief van minister De Jonge aan de kamer over de vaccinatiestrategie. Ze noemt het onbegrijpelijk dat een miljoen personen met een medische indicatie in het vaccinatieschema weer 'geruisloos' naar achteren schuiven. Chronisch zieken kunnen naar verwachting vanaf begin mei terecht bij de huisarts. Ieder(in) vindt dit 'veel te laat'.
- Beroepsverenigingen NU'91, V&VN en Verenso zijn bang dat de druk op de zorg alleen maar hoger zal worden met de aangekondigde versoepelingen. Ze begrijpen dat iedereen behoefte heeft aan versoepelingen, maar ze hopen dat iedereen voorzichtig omgaat met de verkregen vrijheden. Het ziekteverzuim onder zorgpersoneel groeit zeggen de organisaties, niet alleen omdat verzorgend personeel nog steeds besmet raakt, maar ook omdat personeel uitgeput is.
- Ook aandacht rondom de vertraging van het AstraZeneca-vaccin; het AD reconstrueert het debacle, omdat de farmaceut vandaag in het Europees Parlement 'op het matje moet komen' en stelt dat de beeldvorming is dat AstraZeneca nu een irritant zorgenkindje is waar geen afspraken mee te maken zouden zijn. Als bewijsvoering wordt de quote van minister De Jonge gebruikt: "Buitengewoon ingewikkeld bedrijf om afspraken mee te maken, om gek van te worden". En volgens Trouw stelt AstraZeneca het humeur van Europeanen op de proef. Huub Schellekens, emeritus-hoogleraar farmaceutische biotechnologie, zegt over de leveringsvertraging van het AstraZeneca-vaccin dat het middel via de biologische weg wordt gemaakt en het Pfizer- en Moderna-vaccin via chemische synthese. Dat is volgens hem minder complex en geeft minder in kwaliteit variërende producten.

Karakterisering van de berichtgeving

- Media stellen dat de keuzes omtrent de versoepelingen van de coronamaatregelen en de kritiek hierop vanuit de oppositie samenhangen met de aankomende verkiezingen.
- Media laten door middel van 'overvolle parkfoto's' zien dat mensen zich niet meer aan de maatregelen willen houden.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Slachtoffers

- Daklozenopvangcentrum de Open Hof in Groningen is tijdelijk gesloten. Vijf medewerkers en tenminste één bezoeker zijn besmet met het coronavirus. De Open Hof blijft in ieder geval tot 8 maart gesloten.

Informatiebehoefte
Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Op de social mediakanalen van VWS zijn er veel vragen over het openen van zwembaden voor kinderen, omdat men dit ziet als een vorm van onderwijs en er zorgen zijn over de zwemvaardigheid van kinderen.

- Op de social mediakanalen van VWS vraagt men zich af wanneer ze aan de beurt zijn voor een vaccinatie en wanneer ze op locatie X starten. Ook een vraag over thuis testen die in Duitse supermarkten verkrijgbaar zouden zijn.
- Op de social mediakanalen van minister De Jonge blijven vragen over vaccinatie aanwezig; zo vraagt de wijkverpleging om verduidelijking over het vaccineren, omdat ze het gevoel hebben dat ze steeds verder naar achter schuiven terwijl ze juist veel bij kwetsbaren thuis komen.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- **Vernet** meldt dat het ziekteverzuim in de zorgsector in de maand januari opnieuw gestegen is en er in die maand dagelijks gemiddeld 71.000 werknemers niet inzetbaar waren. Dat is meer dan het gemiddelde verzuim over het hele coronajaar 2020, meldt het kennisnetwerk op het gebied van verzuim. De regio Noord liet net als een jaar geleden het hoogste verzuim zien. Gemeten over heel 2020 lag het percentage ziekteverzuim op 6,83%, tegen 6,14% in het jaar ervoor. Volgens Vernet laten de nieuwe cijfers zien dat de druk op werknemers in de zorgsector dankzij de coronacrisis nog altijd onverminderd hoog is.
- De **FDA** heeft het Johnson & Johnson-vaccin veilig en effectief verklaard. In een verklaring schrijft de Amerikaanse medicijnwaakhond dat het vaccin in de VS een effectiviteit van 72% heeft, blijkend uit het Amerikaanse onderdeel van een wereldwijd onderzoek onder 43.000 deelnemers. De cijfers van de FDA komen overeen met de cijfers die de farmaceut eind januari bekendmaakte.
- **Farmaceut Moderna** heeft een aangepast mRNA-vaccin ter goedkeuring naar de Verenigde Staten gestuurd. Deze versie van het vaccin is gericht tegen de Zuid-Afrikaanse variant van het coronavirus. Het bedrijf meldt dat het 'uit voorzorg' een strategie heeft uitgewerkt om nieuwe coronavarianten zoals de Zuid-Afrikaanse effectief aan te pakken.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- AstraZeneca heeft te leiden onder het 'slechte imago' en de vele bijwerkingen van het vaccin. **Michael Ziemons van de Duitse gezondheidsdienst en vaccinexpert Ben van der Zeijst** geven aan dat Duitsers en Nederlanders aangeven het vaccin hierdoor niet willen. Schots onderzoek heeft laten zien dat het vaccin goed werkt, waardoor Ziemons hoopt dat dit mensen ervan overtuigt om het vaccin wel te nemen.
- Het FD meldt dat volgens een ooggetuige in het Vondelpark gisteren op bepaalde plekken sprake was van taferelen die qua drukte aan Koningsdag deden denken.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffenen en betrokkenen?

- Het AD meldt dat in het Vondelpark gisteren naar schatting zo'n 3.000 mensen dicht bij elkaar en zonder mondkapjes op stonden. Ook in het Tilburgse Spoorpark en Nijmeegse Kronenburgerpark was het te druk. Alle parken werden 'schoongeveegd', aldus de krant. Het NRC meldt dat het ook in parken in Groningen en Maastricht te druk was en handhavers moesten optreden. De Telegraaf meldt dat het in Utrecht in verschillende parken druk was, en het FD heeft het specifiek over het Utrechtse Lepelenburg, maar dat deze drukte beheersbaar was en dat er rekening met de afstandsregels kon worden gehouden.
- De helft van de gereformeerde bejaarden laat zich niet vaccineren melden meerdere liveblogs mede naar aanleiding van een rondgang van dagblad Trouw langs tientallen instellingen. Een bestuurder van één van deze instellingen vertelt dat een deel van de bewoners vertrouwd in God en wil dat vertrouwen niet schaden met de tussenkomst van een vaccin. Bij antroposofische verpleeghuizen zijn de vaccinzorgen beduidend minder, stelt Trouw. Bij Rudolf Steiner Zorg, een antroposofische zorginstelling in Den Haag, wil ongeveer 90% een coronaprik. Bij de Warande, een Utrechtse zorgorganisatie gaat het ook om bijna alle bewoners. "We zijn dit voorjaar hard geraakt door corona", zegt Warande-bestuurder Harry Finkenflügel. "De bewoners zien de noodzaak, en dat dit iets anders is dan een grieprik." De vaccinatiegraad van zo'n 50 tot bijna 60% lijkt iets hoger te liggen dan de vaccinatiegraad bij de grieprik. Sommige bestuurders zagen naast religieuze bezwaren ook wantrouwen over vaccins door complottheorieën. De Reformatorische zorginstellingen en de Christelijke Nederlandse Patiëntenvereniging geven als complottheoriebestrijding extra uitleg aan kwetsbare ouderen.

Betekenisgeving

Welke waarschuwingen en oproepen worden gedaan?

- De **Oostenrijkse Bondskanselier Sebastian Kurz** roept op om in Europa, in navolging van Israël, een vaccinatiepaspoort in te voeren.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- De **Amsterdamse burgemeester Femke Halsema** heeft kritiek op de drukte in het Vondelpark en noemt het opnieuw een massale overtreding van de maatregelen. De aanwezigen zouden geen enkel respect tonen voor iedereen in de stad die zijn best doet om meer besmettingen te voorkomen. Ze denkt erover een 'afkoelperiode' voor het park in te lassen, omdat het geen festivalterrein is.
- Aan de hand van interviews met verschillende producenten van coronatestmethodes concludeert De Telegraaf dat er snellere testen nodig zijn op de 'weg naar een testsamenleving.' De nieuwe, snellere testen zijn in ontwikkeling, maar volgens testontwikkelaar **QuBa** maakt het RIVM 'bepaald geen haast' met het goedkeuren van de testen. De Telegraaf concludeert dat de 'voorzichtigheid' die minister De Jonge betracht in het beleid niet rijmt met de druk om de testen snel te realiseren.

- Het **Europese Parlement** vreest voor traagheid omtrent het vaccinatiepaspoort. **Europarlementariër Esther de Lange** stelt dat het belangrijk is om te voorkomen dat er in de zomer een situatie is 'waarbij iedereen het wiel opnieuw aan het uitvinden is'. Vooral vanuit Zuid-Europa is de druk groot om snel tot een besluit te komen gezien de afhankelijkheid van toerisme Volgens de Lange zijn er nog een aantal lastige vraagstukken; bijvoorbeeld of het alleen voor reizen binnen de EU is of daarbuiten en ook moet er rekening worden gehouden met mensen die zich nog niet hebben kunnen laten inenten.

Verlengde maatregelen

- **OMT-lid Marc Bonten** geeft in Op1 aan dat de versoepelingen 'spannend' zijn, gezien de onzekerheid van de prognoses. Bonten stelt dat de avondklok is behouden gezien deze bijdraagt in het laag houden van het aantal besmettingen.
- **IC-arts Diederik Gommers** zegt in gesprek met NU.nl dat hij begrip heeft voor de versoepelingen van het kabinet. Wel benadrukt hij dat het al maandenlang drukker is dan normaal op de IC en dat zorgt ervoor dat het ic-personeel "nog steeds op de tenen loopt".
- **SEH-arts van het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis, Sabine Wittens**, zegt de versoepelingen van het kabinet 'spannend' te vinden, maar snapt ze wel gezien jongeren het moeilijk hebben met de coronamaatregelen. Wel is het volgens Wittens belangrijk om te onderzoeken waarom jongeren de kleinste bereidwilligheid hebben om zich te vaccineren gezien dit dé verspreidersgroep is en zij 'het hardst schreeuwen' om versoepelingen.
- **NU'91, V&VN en Verenso** zijn bang dat de druk op de zorg alleen maar hoger zal worden. 'Ze houden hun hart vast' met de aangekondigde versoepelingen. De organisaties zijn al langer bezig met de voorbereidingen van het 'code zwart' scenario. Ze snappen dat iedereen behoefte heeft aan versoepelingen, maar ze hopen dat iedereen voorzichtig omgaat met de verkregen vrijheden. Het ziekteverzuim onder zorgpersoneel groeit zeggen de organisaties. Niet alleen omdat verzorgend personeel nog steeds besmet raakt, maar ook omdat het personeel uitgeput is.
- In De Telegraaf stellen verschillende experts dat de 'schade' van de coronamaatregelen te groot wordt. **Gerard van den Berg, hoogleeraar economie en verbonden aan de afdeling epidemiologie van het UMCG** ziet vooral problemen onder de jongeren. Door een gebrek aan onderwijs zullen zij 'jarenlang' negatieve economische en gezondheidseffecten ervaren. **Gezondheidseconoom Maarten Postma** stelt dat de kosten van de coronamaatregelen zo hoog oplopen dat ze 'vanuit een maatschappelijk oogpunt niet langer te verantwoorden zijn.' **Hoogleraar Carin Uyl-de Groot** ziet vooral een probleem in de 'uitgestelde zorg' als gevolg van de coronamaatregelen en voorziet 1600 extra sterfgevallen door kanker in de komende vijf jaar.
- Op de social mediakanalen van minister De Jonge veel discussie naar aanleiding van het debat tussen Van Haga en minister De Jonge; mensen geven aan dat juist minister De Jonge nepnieuws deelt.

Vaccineren

- In de Volkskrant een reportage over vaccineren in verpleegtehuizen. Volkskrant noemt het de 'vaccinatiekoplopers'. **Kim Hirs, woordvoerder van Zorgbalans** zegt dat de maatregelen in verpleeghuizen nog niet kunnen worden opgeheven nu de meeste bewoners en zorgpersoneel zijn gevaccineerd. Er komen elke keer weer nieuwe bewoners en daarnaast zijn de bezoekers vaak ook nog niet gevaccineerd. Privacy speelt ook een rol, de organisatie mag niet weten welk personeel wel een prik heeft gekregen en wie niet. Gemiddeld gaan de besmettingscijfers in verzorgingstehuizen de goede kant op. **Zorgorganisatie Cordaan** zegt dat er al een paar dagen geen nieuwe besmettingen zijn gemeld op de 22 locaties. Volgens een woordvoerder is dat niet alleen 'uitzonderlijk' maar ook 'hoopgevend'. **Zorgorganisatie Tante Louise** zegt dat de zeventien locaties extra voorzichtig zijn omdat ze hebben gezien wat er kan gebeuren bij een uitbraak. **Cees, Hertogh, Hoogleraar ouderengeneeskunde** doet een onderzoek naar hoe het vaccin aanslaat bij verpleeghuisbewoners. Hij volgt er nu zo'n zestigduizend. Hij bekijkt o.a. hoeveel gevaccineerde bewoners toch besmet raken. Hij zegt dat ouderen in het algemeen minder goed reageren op vaccins en aan de vaccinstudies van farmaceuten doen relatief weinig ouderen mee, weten we niet hoe lang de bescherming aanhoudt en is onbekend hoe gevaccineerden bijdragen aan de verspreiding van het virus. Hertogh denkt ook dat het 'heel onverstandig' zou zijn als verpleeghuizen na de vaccinatie meten de teugels laten vieren.
- **Ieder(in)-directeur Illya Soffer** noemt het onbegrijpelijk dat een miljoen personen met een medische indicatie in het vaccinatieschema weer 'geruisloos' naar achteren schuiven. Zij kunnen naar verwachting vanaf begin mei terecht bij hun huisarts. Ieder(in) vindt dit 'veel te laat.'
- Op de social mediakanalen van VWS berichten van mensen die denken dat veel ouderen zullen overlijden na de vaccinatie en berichten dat testen onzin is.

AstraZeneca-vertraging

- **Huub Schellekens, emeritus-hoogleraar farmaceutische biotechnologie**, zegt over de leveringsvertraging van het AstraZeneca-vaccin dat het middel via de biologische weg wordt gemaakt (het opkweken van virusdeeltjes in menselijke cellen) en het Pfizer- en Moderna-vaccin via chemische synthese. Dat is volgens hem minder complex en geeft minder in kwaliteit variërende producten. Maar ook zegt dat hij dat AstraZeneca tegelijkertijd minder greep lijkt te hebben op het proces: "Bij het Europees geneesmiddelenbureau heeft de fabrikant uitgebreid moeten beschrijven hoe het op grote schaal zijn vaccin gaat produceren". In de ingediende, openbare omschrijving zitten volgens hem veel gaten. AstraZeneca moet nog veel data aanleveren en diverse aanpassingen aan het proces doen, zegt hij, en dat duurt nog wel even. Hij vindt het hele AstraZeneca-verhaal nogal amateuristisch overkomen en denkt dat onder normale omstandigheden het vaccin nooit was goedgekeurd door het EMA.

Hoe wordt naar de overheid(smaatregelen) gekeken?

- Het AD stelt in een debatanalyse dat het kabinet al slalomend improviseert naar 'de eindstreep' van de crisis, met de routekaart als beperkt houdbaar houvast in de ene hand, de prikspeer in de andere. Volgens NRC kroop premier Rutte in zijn rol als crisismanager en kwam niet echt in de problemen. Wat het ook voor veel partijen, inclusief de linkse oppositie, niet makkelijk zou maken is dat de Tweede Kamer het coronabeleid het afgelopen jaar op hoofdlijnen steeds volop ondersteund. De Volkskrant zegt dat het kabinet niet voor het eerst 'balanceert op het slappe koord' tussen het terugdringen van het virus en het beperken van de sociale, psychologische en economische gevolgen van de aanpak. De discussie daarover wordt in het land, maar ook in het kabinet, sinds enkele weken met steeds meer 'vuur' gevoerd.
- Op de social mediakanalen van minister Van Ark kritiek op de maatregelen rondom het sporten. De binnensport wordt tenietgedaan. Daarnaast pleit men voor verdere versoepeling van de maatregelen per 15 maart.

Opiniepeilingen

- Het **Trimbos-instituut** heeft via I&O research tussen 25 januari en 2 februari onder 1297 volwassenen een derde peiling gedaan naar de kwaliteit van leven. Voor het eerst daalde het rapportcijfer dat mensen hun leven geven fors: **van een 7,0 naar een 6,6**. Vorig jaar bleef dit cijfer nog stabiel, ondanks de coronacrisis. Vergelijkbaar onderzoek in de drie noordelijke provincies, de 'Corona Barometer' met in totaal 50.000 deelnemers, laat eenzelfde **neerwaartse trend** zien. Lang gaven mensen de kwaliteit van leven een rapportcijfer ruim boven de 7, maar in de recentste meting, nog voor de invoering van de avondklok en de strenge bezoekregeling, zakte die tot 6,9. Trimbos zegt over dit cijfer dat mensen vorig jaar meer weerbaar bleken maar dat het komt door de lengte van de tweede lockdown. 'Mensen hebben er tabak van.' Eén op de vier deelnemers zegt dat de psychische gezondheid achteruit is gegaan sinds het begin van de coronacrisis. Vorig jaar was dat nog 1 op de 6. Mensen hebben last van klachten zoals depressie en angsten, slaapproblemen en gevoelens van eenzaamheid. De jongste groep deelnemers (20-35) scoort slechter dan gemiddeld.
- In de **Telegraaf's Stelling van de Dag** geeft 65% aan dat de versoepelingen verstandig zijn, 28% is het hiermee oneens en 7% weet het niet. Daarnaast geeft 54% aan te snappen dat de avondklok blijft, 45% snapt dit niet en 1% weet het niet. De critici hadden graag gezien dat de horeca en winkels weer opengingen. De helft van de respondenten denkt dat het kabinet met de aankondigen rekening heeft gehouden met het verminderde draagvlak in de samenleving. Driekwart van de respondenten denkt dat Nederlanders zich niet aan de oproep gaan houden om zich extra te houden aan coronamaatregelen. Een meerderheid vindt het terecht dat het onderwijs wordt ontzien als versoepelingen worden teruggedraaid.